

МІНІСТЕРСТВО ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Н А К А З

27.12.2006 N 500/861

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
17 січня 2007 р.
за N 32/13299

**Про затвердження Положення про організацію
навчально-виробничого процесу на виробництві**

{ *Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства
соціальної політики
N 1505/1290 ([z1459-17](#)) від 20.09.2017* }

На виконання розпоряджень Кабінету Міністрів України від 20 березня 2006 року N 158-р ([158-2006-р](#)) "Про схвалення Концепції розвитку системи підвищення кваліфікації працівників на період до 2010 року", від 26 липня 2006 року N 429-р ([429-2006-р](#)) "Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи підвищення кваліфікації працівників на період до 2010 року" та з метою удосконалення організації професійно-технічного навчання робітників на виробництві
Н А К А З У Є М О:

Затвердити Положення про організацію навчально-виробничого процесу на виробництві, що додається.

Міністр праці
та соціальної політики

М.Папієв

Міністр освіти і науки

С.Ніколаєнко

ПОГОДЖЕНО:

В.о. Міністра транспорту
та зв'язку України

В.В.Корнієнко

Заступник Міністра
промислової політики України

В.С.Новицький

Заступник Міністра будівництва,
архітектури та житлово-комунального
господарства України

В.П.Бут

Заступник Міністра аграрної
політики України

С.І.Мельник

Заступник Міністра палива
та енергетики України

Ю.Гоффе

Керівник Робочої комісії профспілок
з ведення колективних переговорів,
укладення Генеральної угоди на новий
строк, забезпечення її виконання,
заступник Голови ФПУ

Г.В.Осовий

Перший Віце-президент
Всеукраїнської асоціації
роботодавців

В.Биковець

Віце-президент Спілки підприємців
малих, середніх і приватизованих
підприємств

Ю.Лозовський

Перший заступник Голови
Федерації роботодавців України

В.О.Грищенко

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Мінпраці України,
МОН України
27.12.2006 N 500/861

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
17 січня 2007 р.
за N 32/13299

ПОЛОЖЕННЯ
про організацію навчально-виробничого
процесу на виробництві

1. Загальні положення

1.1. Це Положення розроблено на підставі Положення про професійне навчання кадрів на виробництві, затвердженого наказом Міністерства праці та соціальної політики України та Міністерства освіти і науки України від 26.03.2001 N 127/151 ([z0315-01](#)), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 6 квітня 2001 року за N 315/5506, інших чинних нормативно-правових актів з питань професійного навчання робітників підприємств.

1.2. Навчально-виробничий процес на виробництві - це система організаційних, дидактичних і технічних заходів, спрямованих на реалізацію змісту освіти певного кваліфікаційного рівня відповідно до державних стандартів професійно-технічної освіти та вимог виробництва.

Положення визначає систему планування, організації, обліку навчально-виробничого процесу та проведення контролю знань, умінь, навичок учнів, слухачів на виробництві та в навчальних закладах професійно-технічної освіти I атестаційного рівня.

Навчально-виробничий процес на виробництві забезпечує професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації робітників.

1.3. Навчально-виробничий процес на виробництві ґрунтується на принципах особистісно-орієнтованих педагогіки й андрагогіки, демократизму, незалежності від політичних, громадських, релігійних об'єднань, відповідності вимогам виробництва, науково-технічного прогресу, спільної діяльності працівників, учнів, слухачів, колективів підприємств, організацій, установ (далі - підприємств).

2. Планування навчально-виробничого процесу

2.1. Професійна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації робітників на виробництві здійснюються шляхом курсового або індивідуального навчання. Основними навчально-методичними документами з планування навчально-виробничого процесу підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації на виробничо-технічних курсах шляхом курсового навчання на виробництві є:

- робочий навчальний план;
- робочі навчальні програми з професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки;
- розклад занять.

Основними навчально-методичними документами з планування навчально-виробничого процесу підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації на виробничо-технічних курсах шляхом індивідуального навчання на виробництві є:

- робочий навчальний план;
- робочі навчальні програми з навчальних предметів та професійно-практичної підготовки;
- графік консультацій.

Основними навчально-методичними документами з планування курсів цільового призначення є навчальна програма, графік (розклад) проведення занять.

2.1.1. Робочий навчальний план підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації кваліфікованого робітника на виробничо-технічних курсах - це документ, що розробляється на основі державного стандарту професійно-технічної освіти з конкретної професії (типового навчального плану) відповідно до вимог виробництва і визначає загальний фонд навчального часу, перелік навчальних предметів, послідовність їх вивчення, кількість годин, відведених на них, терміни кваліфікаційної атестації учнів, слухачів.

В робочому навчальному плані підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації робітника шляхом індивідуального навчання на виробництві на консультації відводиться не менше 15% обсягу часу, передбаченого на професійно-теоретичну підготовку, з урахуванням складності робіт з професії, особливостей виробництва на певному підприємстві.

Робочі навчальні плани професійно-технічного навчання робітників затверджуються керівником підрозділу, до повноважень якого належать функції професійного розвитку працівників підприємства.

2.1.2. Робоча навчальна програма з навчального предмета розробляється на основі державного стандарту професійно-технічної освіти з конкретної професії (типової навчальної програми відповідного предмета) з урахуванням особливостей виробництва і визначає перелік тем із зазначенням кількості годин, відведених на їх вивчення, зміст навчального матеріалу. Робочі програми із загальнотехнічних предметів, соціально-економічних курсів розробляються з урахуванням специфіки професії і мають прикладний характер. Робоча навчальна програма з навчального предмета затверджується керівником підрозділу, до повноважень якого належать функції професійного розвитку працівників підприємства.

2.1.3. Робоча навчальна програма професійно-практичної підготовки розробляється на основі державного стандарту професійно-технічної освіти з конкретної професії (типової навчальної програми професійно-практичної підготовки) відповідно до вимог виробництва і визначає перелік тем виробничого навчання та виробничої практики із зазначенням кількості годин, відведених на їх вивчення, зміст професійних умінь, навичок та способи і методи їх формування. Робоча навчальна програма затверджується керівником підрозділу, до повноважень якого належать функції професійного розвитку персоналу підприємства.

2.1.4 Навчальна програма курсів цільового призначення розробляється підприємством відповідно до мети і завдань підвищення кваліфікації робітників, може передбачати теоретичне та практичне навчання. Навчальна програма визначає перелік тем із зазначенням кількості годин, відведених на їх вивчення, зміст навчального матеріалу. Програма курсів цільового призначення затверджується керівником підрозділу, до повноважень якого належать функції професійного розвитку персоналу підприємства.

2.2. За потреби навчання учнів, слухачів окремим видам робіт на різних робочих дільницях (місцях) складаються графіки їх переміщення. У графіку переміщення зазначаються прізвища учнів, слухачів, назви робочих дільниць (місць), теми програми чи найменування робіт та тривалість роботи на кожному робочому місці.

2.3. Відповідно до навчального плану розробляється розклад занять, що передбачає професійно-теоретичну та професійно-практичну підготовку в групах на кожний день тижня. У розкладі повинно бути визначено час, місце, навчальний предмет, з якого проводяться заняття в даній групі, та прізвища педагогічних працівників, які їх проводять. Розклад занять установлює загальний режим навчання: початок та кінець кожного заняття.

Розклад занять затверджується не пізніше як за тиждень до початку навчання керівником підрозділу, до повноважень якого належать функції професійного розвитку персоналу підприємства.

Розклад занять повинен забезпечувати рівномірний розподіл навчального навантаження учнів, слухачів, збереження працездатності протягом робочого дня, тижня, навчального періоду.

2.4. При організації підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кваліфікованих робітників шляхом індивідуального навчання складається графік консультацій з теоретичного курсу, що містить відомості про предмет, дату, час та місце проведення консультацій, прізвища консультантів та учнів, слухачів.

3. Організація навчально-виробничого процесу

3.1. Організація навчально-виробничого процесу здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства України та навчально-методичних документів з професійно-технічного навчання на виробництві.

Форма організації, засоби і методи професійно-технічного навчання обираються підприємством у межах, визначених чинним законодавством, з урахуванням особливостей професії, характеру виробництва, його структури, системи організації праці.

Зміст і терміни навчання визначаються робочими навчальними планами та програмами.

3.2. Професійно-технічне навчання на виробництві включає професійно-теоретичну та професійно-практичну підготовку учнів, слухачів. Професійно-теоретична підготовка учнів, слухачів передбачає опанування спеціальними знаннями з професії, основами знань з охорони праці, предметів загальнопрофесійної підготовки, соціально-економічних курсів.

Теоретична підготовка здійснюється в спеціальних навчальних кабінетах, аудиторіях, лабораторіях.

3.3. Основними формами теоретичної підготовки є:

- різні типи уроку;
- лекція;
- теоретичний семінар;
- лабораторно-практичне заняття;
- індивідуальне заняття;
- консультація;

виконання учнями, слухачами індивідуальних завдань (розрахункова робота, випускна кваліфікаційна робота тощо);
самостійна робота над засвоєнням навчального матеріалу;
навчальна екскурсія;
інші форми.

3.4. Чисельність навчальних груп теоретичної підготовки складає 5-30 осіб.

3.5. Професійно-практична підготовка проводиться у навчально-виробничих підрозділах, у навчально-виробничих майстернях, на робочих дільницях, робочих місцях на виробництві чи в сфері послуг за такими формами:
урок виробничого навчання;
виробнича практика;
інші форми професійно-практичної підготовки.

3.6. Професійно-практична підготовка учнів, слухачів може здійснюватися у поєднанні з виготовленням продукції, наданням послуг, що оплачуються згідно з чинним законодавством України.

3.7. Професійно-практична підготовка включає:
виробниче навчання учнів, слухачів у навчально-виробничих майстернях, дільницях, на робочих місцях на підприємствах, під час якого учні, слухачі під керівництвом майстрів (інструкторів) виробничого навчання послідовно набувають первинних професійних умінь і навичок виконання робіт;

виробниче навчання учнів, слухачів на робочих місцях на підприємствах, під час якого учні, слухачі під керівництвом майстрів (інструкторів) виробничого навчання послідовно закріплюють та вдосконалюють одержані первинні професійні вміння і навички, навчаються використовувати сучасну техніку, механізми та інструменти, набувають потрібних практичних навичок самостійно та якісно виконувати роботи, передбачені робочими навчальними програмами;

виробнича практика учнів, слухачів безпосередньо на робочих місцях на підприємствах, під час якої учні, слухачі під керівництвом майстрів (інструкторів) шляхом самостійного виконання робіт удосконалюють здобуті професійні знання, вміння і практичні навички.

Для проведення професійно-практичної підготовки учень, слухач повинні бути забезпечені необхідними для вивчення відповідної теми устаткуванням, інструментами, пристосуваннями, технологічними картами, інструкціями, кресленнями, іншою технічною документацією, сировиною, допоміжними матеріалами тощо.

3.8. Виробниче навчання проводиться в групах чисельністю 5-15 осіб або шляхом індивідуального навчання.

4. Облік навчальної роботи

4.1. Основними документами обліку навчальної роботи при підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації на виробництві шляхом курсового навчання є журнали теоретичного і виробничого навчання установленої форми, у яких викладачі та майстри виробничого навчання ведуть облік успішності учнів, слухачів, відвідування ними занять та виконання навчальних програм; щоденник виробничого навчання.

Основними документами обліку навчальної роботи при підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації на виробництві шляхом індивідуального навчання є картка обліку теоретичного навчання для індивідуальних консультацій, щоденник виробничого навчання, у яких ведеться облік виконання навчальних планів і програм.

Журнали теоретичного і виробничого навчання, картка обліку теоретичного навчання для індивідуальних консультацій, щоденник виробничого навчання підлягають відповідному оформленню і зберіганню згідно з чинним законодавством.

4.1.1. Для обліку виконання навчальних планів і програм у журналах теоретичного та виробничого навчання викладачі та майстри виробничого навчання роблять записи про дату і зміст проведених занять (робіт), виконаних учнями, слухачами, час, витрачений на кожну тему (роботу).

4.1.2. У картці обліку теоретичного навчання для індивідуальних консультацій викладачі роблять записи про дату і теми проведених консультацій, кількість годин на кожну з них.

Щоденник виробничого навчання заповнюється учнем, слухачем під керівництвом інструктора виробничого навчання. За кожною темою програми виробничого навчання до щоденника заносяться дата і тема заняття, назва і обсяг виконаної роботи, фактичний час, витрачений на її виконання.

4.2. Облік навчальних досягнень учнів, слухачів здійснюється за результатами контролю знань, умінь та навичок учнів, слухачів. Форми поточного контролю підприємства обирають самостійно. Поточний контроль знань, умінь та навичок учнів, слухачів може здійснюватись у формі заліку на підставі результатів виконаних лабораторно-практичних робіт, навчально-виробничих завдань, усних або письмових відповідей, тестування.

Контроль професійно-теоретичної підготовки здійснюється з метою визначення рівня засвоєння учнями, слухачами знань відповідно до вимог навчальних програм, підготовленості до самостійного виконання робіт.

Контроль успішності з професійно-практичної підготовки здійснює майстер (інструктор) виробничого навчання шляхом оцінювання кожного виконаного учнями, слухачами навчально-виробничого завдання, а також спостереження за правильністю виконання прийомів, організацією і культурою праці, за використанням обладнання, інструментів, пристосувань та виконанням вимог охорони праці.

5. Педагогічні кадри системи професійного навчання кадрів на виробництві

5.1. Підбір педагогічних кадрів для здійснення професійного навчання кадрів на виробництві врегульовано Положенням про професійне навчання кадрів на виробництві, затвердженим наказом Міністерства праці та соціальної політики України та Міністерства освіти і науки України від 26.03.2001 N 127/151 ([z0315-01](#)), зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 6 квітня 2001 року за N 315/5506.

5.2. Працівники, які здійснюють професійно-технічне навчання робітників на виробництві та не мають педагогічної освіти, повинні пройти підвищення кваліфікації з основ педагогіки та психології професійного навчання за типовою програмою, затвердженою Міністерством освіти і науки України за погодженням із Міністерством праці та соціальної політики України.

6. Контроль за навчально-виробничим процесом

6.1. Підприємства здійснюють поточний і вихідний контроль за навчально-виробничим процесом.

6.2. Систематичний контроль за навчально-виробничим процесом передбачає вивчення та аналіз:

стану організації та проведення занять;
виконання навчальних планів і програм;

оформлення обліково-звітної документації (журналів теоретичного і виробничого навчання, щоденників виробничого навчання, екзаменаційних матеріалів, протоколів кваліфікаційних комісій);

фактичного рівня знань і умінь учнів, слухачів за результатами кваліфікаційної атестації, причин незадовільної успішності.

6.3. Контроль за навчально-виробничим процесом здійснюється підрозділом, до повноважень якого належать функції професійного розвитку працівників підприємства.

6.4. Результати контролю фіксуються в журналі контролю. За результатами контролю вживаються заходи щодо усунення недоліків в організації та проведенні занять, оформленні обліково-звітної документації, виявляється і впроваджується у роботу кращий досвід роботи.

7. Документи про професійно-технічну освіту

7.1. Кожний вид та форма навчання мають свою завершеність і підтверджуються видачею документа встановленого зразка.

7.2. Особі, яка опанувала курс професійно-технічного навчання на виробництві й успішно пройшла кваліфікаційну атестацію, видається свідоцтво про присвоєння (підвищення) робітничої кваліфікації, зразок якого затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 22 липня 2015 року N 645 ([645-2015-п](#)) "Про документи про загальну середню та професійно-технічну освіту державного зразка і додатки до них".

{ Пункт 7.2 глави 7 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства соціальної політики N 1505/1290 ([z1459-17](#)) від 20.09.2017 }

7.3 Учням, слухачам, які навчались з професій, пов'язаних з виконанням робіт з підвищеною небезпекою праці, що перебувають під наглядом спеціально уповноважених державних органів, разом із свідоцтвом про присвоєння або підвищення робітничої кваліфікації видається посвідчення встановленого зразка про допуск до роботи на цих об'єктах.

7.4. Учням, слухачам, які не завершили повного курсу навчання, видається довідка встановленого зразка.

7.5. Слухачам, які підвищили кваліфікацію на курсах цільового призначення, видається посвідчення.

Заступник начальника управління
політики зайнятості та трудової
міграції Міністерства праці
та соціальної політики
України

В.Федяй

Директор департаменту
професійно-технічної освіти
Міністерства освіти
і науки України

Т.Десятов